

بررسی عرفان در شعر «نظامی گنجوی»

زهرا هاشمی فر^۱

حدیثه نورا^۲

چکیده:

حکیم نظامی گنجوی به عنوان یکی از ارکان ادب فارسی در تاریخ ادبیات ایران مطرح است. هر چند نظامی خود را به عنوان عارف معرفی نساخته، به قرینه اشعار او می‌توان دریافت که به طور ضمنی به داشتن گرایشات عرفانی در خود معتقد است و این معنی از خلال شعر او استنباط می‌شود. محققان و نویسندگان معاصر به رویه عرفانی وی اشاره کرده و شعر او دارای رگه‌های ناب و خصوصیات عرفانی دانسته‌اند. این پژوهش به روش تحلیلی-توصیفی، بر روی اشعار نظامی انجام شده است. که با توجه به فرضیه‌ی ذکر شده از روش توصیفی کتابخانه‌ای استفاده شده است. بدین صورت که پس از تهیه‌ی طرح تحقیق، کار مطالعه آغاز شده و در ادامه، اطلاعات لازم به صورت فیش جمع‌آوری و موضوعات دسته‌بندی شده‌اند. با بررسی مفاهیم مضامین اشعار نظامی در می‌یابیم، عرفان نظامی بیشتر عملی است. مناجات‌ها و راز و نیازهای نظامی حکایت از بارقه‌ها و چشمه‌های عرفانی او دارد که او را در متن زندگی به آن نزدیک می‌سازد و دریافت‌های عرفانی او بطور عملی ظهور می‌کند و رفتار او را به اصول عرفانی آراسته می‌کند. اعمالی چون تواضع و فروتنی، پرورش دل، خودشناسی، زهد، عشق، ریاضت، خودبینی، مرگ و فنا... همه نشانه معرفت حقیقی اوست و مگر عرفان چیزی بجز شناخت حق و همسو کردن فعالیت‌های روزمره برای تقرب به حق است؛ که نظامی از آن فروگذار کرده باشد.

کلمات کلیدی: اندیشه‌های عرفان- نظامی گنجوی - حکیم - تصوف

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان، زاهدان، ایران. «نویسنده مسئول»

^۲ -کارشناسی ارشد مهندسی منابع طبیعی